

Hukkakauravalvonnan raportti 2024

329/00.01.02.00.01/2025

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Ruokaviraston raportti
Hyväksymispäivä 15.5.2025

Siemenyksikkö

Hyväksyjä Leena Pietilä

Esittelijä Juha Rantamäki

Lisätietoja juha.rantamaki@ruokavirasto.fi

Sisällysluettelo

1 ARVIO VALVONNAN VAIKUTTAVUUDESTA.....	4
2 VALVONTASUUNNITELMAN TAVOITTEET JA TOTEUTUMINEN	5
3 TOIMINNAN SÄÄNNÖSTENMUKAISUUS	7
4 AUDITOINNIT	7
5 VALVONTAJÄRJESTELMÄÄN LIITTYVÄT MUUTOKSET	8
6 VALVONNAN RESURSSIT	8
7 MUUTOKSET SEURAAVIEN VUOSIEN TOIMINTAAN.....	9

1 ARVIO VALVONNAN VAIKUTTAVUUDESTA

Hukkakauraan liittyvän valvonnan tarkoituksena on turvata laadukkaan ruuan tuottaminen ylläpitämällä korkealaatuista kasvintuotantoa hukkakauran torjunnasta annetussa laissa (185/2002) ja MMM asetuksessa (368/2021) säädettyjen toimenpiteiden mukaisesti. Viranomaisvalvonnan panevat täytäntöön kuntien maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueet (jatkossa YT-alueet) ja ELY-keskusten maaseutuosastot Ruokaviraston ohjauksessa.

Vuonna 2024 aktiivituloja oli 42 008 kpl, joista 4,27 %:lle kohdistui hukkakauran valvontatoimenpide.

Hukkakauravalvonnan määrä lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna. Valvottujen tilojen lukumäärä kasvoi 11 % ja valvottujen peruslohkojen määrä 5 %. Valvotuista peruslohkoista 48 %:lla todettiin hukkakauraa, minkä perusteella voidaan todeta, että valvontaa on kohdistettu tavoitteen mukaisesti.

Kuntien YT-alueiden tekemän valvonnan kokonaismäärässä ei ole tapahtunut merkittävää muutosta (Taulukko 2.). YT-alueiden valvontatyö on vaikuttavuuden kannalta erittäin merkittävää, koska hukkakauran torjuntatoimenpiteet määrätään ja toteuttaminen valtaosin valvotaan kunnista.

ELY-keskusten maaseutuosastojen toteuttamasta hukkakauravalvonnasta 93 % tehtiin peltotuki- ja laadunvalvonnan yhteydessä ja 7 % pelkästään hukkakauralain valvontana. Tuki- ja laadunvalvonnan peruslohkotarkastukset soveltuvat myös hukkakauran havainnointiin niiltä osin, kun tarkastukset tehdään hukkakauran esiintymisaikaan.

Koko maan peltopinta-alasta on hukkakauran saastuttamaa n. 19 %. Pinta-aloissa on havaittavissa pientä nousua, mutta toisaalta vakavien saastuntojen määrä on vähentynyt, joka on yksi valvonnan tärkeimmistä tavoitteista.

Ruokaviraston toiminta painottui arviointi- ja ohjauskäyntien toteuttamiseen sekä hukkakaurarekisterin käytön avustamiseen ja ohjeistukseen sekä kumppaniviranomaisten neuvontaan erilaisissa valvontatapauksissa. Ruokavirasto teki arviointi- ja ohjauskäynnin kuudelle kuntien yhteistoiminta-alueelle ja kahteen ELY-keskukseen.

Hukkakauravalvonnan digitaalisen paikkatiedon kokeiluprojektia ryhdyttiin valmistelemaan kasvukaudelle 2025. CAP27- tukiuudistuksesta aiheutuviin muutoksiin varauduttiin ja osittain jo toteutettiin.

Ruokavirasto muistutti viljelijöitä lyhyiden nostojen sekä blogien muodossa hukkakauran torjunnan oikeista ajankohdista ja menettelytavoista. Alustoina käytettiin viraston nettisivuja ja sosiaalista mediaa.

2 VALVONTASUUNNITELMAN TAVOITTEET JA TOTEUTUMINEN

Tavoitteet ja painopisteet kuntien yhteistoiminta-alueiden maaseutuviranomaisille, ELY-keskuksille ja Ruokavirastolle

Tavoitteet ja painopisteet valvonnalle on määritelty Ruokaviraston laatimassa hukkakauravalvonnan valvontasuunnitelmassa vuodelle 2024 (as.nro. 5027/04.00.00.00/2024).

Valvontasuunnitelman toteutuminen yleisesti

Hukkakauravalvontojen toteutunutta määrää ja tuloksia seurataan hukkakaurarekisterin tapahtumien perusteella (taulukko 1). Taulukossa ovat mukana myös ELY-keskusten valvonnoissa havaitsemat ja kuntien yt-alueille jatkotoimenpiteisiin siirtyneet hukkakaurasaastunnat.

Taulukko 1. Aktiivituloille kohdistuneet hukkakauravalvonnat 2020 – 2024

	aktiivituloja kpl	tiloja, joihin valvontaa kohdistui kpl	valvontaa % aktiivituloista	valvottu peruslohkoja	valvonnassa havaittu saastunta, % lohkoista
2024	42 008	1793	4,27	5641	48
2023	43 227	1616	3,75	5335	41
2022	45 506	1639	3,60	5240	35
2021	46 395	1615	3,48	4979	35
2020	47 294	1582	3,35	4750	42

Valvontasuunnitelman toteutuminen kuntien yhteistoiminta-alueilla

Kuntien yt-alueiden hukkakauravalvonnan perustehtäviin kuuluu torjuntaohjeiden antaminen ja torjuntasuunnitelmien määrääminen peruslohkoille, joilla on tarkastuksen perusteella havaittu hukkakauraa. Tehtäviin kuuluu myös torjuntaohjeiden- ja suunnitelmien toteuttamisen valvonta sekä peruslohkojen hukkakaurattomuustarkastusten suorittaminen viljelijän pyynnön perusteella. Monivuotisia torjuntasuunnitelmia oli kasvukaudella 2024 voimassa 143 kpl.

Taulukko 2. Kuntien yhteistoiminta-alueiden suorittamien toimenpiteiden määrä 2020–2024.

	1. vuoden hukkakaurat tomuustarkastus kpl	2. vuoden hukkakaurat tomuustarkastus kpl	Lohko puhdas, 2. vuoden tarkastus hyväksytty %	Torjunta-ohjeita annettu kpl	Määrätty väliaikainen ja monivuotinen torjuntasuunnitelma kpl
2024	238	249	78	690	78
2023	324	212	86	613	97
2022	225	236	79	693	83
2021	290	232	87	489	67
2020	328	203	84	538	69

Valvontasuunnitelman toteutuminen ELY-keskuksissa

ELY-keskusten keräämistä 29 rehuvalvonnan maatala-, valmistuksen- ja markkinavalvonnan näytteistä tutkittiin hukkakauran esiintyminen. Näytteistä ei löytynyt hukkakauraa. Eniten näytteitä oli erilaisista viljoista (15 kpl), mutta myös esim. auringonkukansiemeniä ja muita lintujen siemenseoksia oli mukana.

Taulukko 3. ELY-keskusten suunnitellut ja toteutuneet hukkakauravalvonnat 2020 - 2024. Kokotilavalvonnan, monitoroinnin laadunvalvonnan ja lohkojen tukikelpoisuuden valvonnan yhteydessä tehtävä valvonta ei erityisesti kohdistu hukkakauraan, mutta havaittaessa hukkakauraa siihen kohdistetaan valvonnan toimenpiteitä.

ELY-keskukset	suunnitelu yht. suorite	Toteutunut valvonta suoritteina			
		hukkakauralain valvonta	kokotilavalvonnan, laadunvalvonnan ja tukikelpoisuuden valvonnan yhteydessä	Toteutunut valvonta yhteensä	Toteutuma % suunnitellusta
2024	924	96	1230	1326	143
2023	974	82	1187	1269	130
2022	1073	84	939	1023	95
2021	1088	82	865	1002	92
2020	1088	81	860	1010	93

Valvontasuunnitelman toteutuminen Ruokavirastossa

1. Kuntien YT-alueiden ja ELY-keskuksen arviointi- ja ohjauskäyntejä jatkettiin
2. Hukkakauran torjunnan ajankohtaistiedotteita julkaistiin ruokavirasto.fi-sivustolla, viljelijäkirjeessä ja sosiaalisessa mediassa.
3. Kumppaniviranomaisille ja neuvojille suunnatun ohjeistuksen parantamista ja laajentamista jatkettiin

4. Digitaalisen paikkatiedon kehittämistä jatkettiin

3 TOIMINNAN SÄÄNNÖSTENMUKAISUUS

Todetut puutteet ja niiden yleisyys

Hukkakaurarekisterin perusteella 19,4% viljelyssä olevasta peltoalasta on hukkakauran saastuttama. Saastunut pinta-ala kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna n.13800 ha. Voimakkaiden saastuntojen osuus kuitenkin väheni edellisvuoteen verrattuna runsaat 4000 ha ja kahden edellisen vuoden aikana yhteensä lähes 6400 ha.

Suunta on positiivinen, koska lievien saastuntojen hallinta on viljelijöille helpompaa ja näin ollen saastunnan leviämiskahden riski pienenee. Myös viranomaisten resursseja tarvitaan vähemmän lievien saastuntojen valvontaan.

Taulukko 4. Hukkakaurasaastunnat 2018 - 2024

Vuosi	Saastunut ha	Voimakas saastunta	Peltopinta-ala yhteensä ha	Saastunut peltopinta-ala %
2024	438 770	15 503	2 266 324	19,4
2023	424 933	19584	2 272 847	18,7
2022	437123	21874	2 281 042	19,6
2021	423 900	13 939	2 273 660	18,6
2020	408 435	11 810	2 275 687	17,9
2019	397 502	10 424	2 277 271	17,4
2018	400 981	11 037	2 270 181	17,7

4 AUDITOINNIT

Arviointi- ja ohjauskäynnit tehtiin Pirkanmaalla kahdelle ja Satakunnassa neljälle yhteistoiminta-alueelle. Kohteena oli yhteensä 34 viranhaltijaa.

Lisäksi toteutettiin arviointi- ja ohjauskäynti kahteen ELY-keskukseen, joissa kohteena oli yhteensä kuusi viranhaltijaa.

Arviointi- ja ohjauskäynneillä käsitellään hukkakauravalvonnan toteuttamista prosessina. Merkittäviä poikkeamia ei havaittu, mutta erityisesti viranomaisten keskinäisen yhteistyön kehittäminen havaittiin kehittämiskohteeksi. Poikkeamien ja kehittämiskohteiden korjaavien toimenpiteiden seurantaan sovelletaan LEAN-periaatteita. On selkeästi havaittavissa, että AJO-käynneillä on vaikuttavuutta ja YT-alueilta sekä ELY-keskuksista löytyy mielenkiintoa kehittää toimintaa.

5 VALVONTAJÄRJESTELMÄÄN LIITTYVÄT MUUTOKSET

Hukkakaurarekisteriin liittyvän paikkatieto-ominaisuuden tarvekartoitusta jatkettiin. Kasvukaudelle 2025 tavoitellaan toteutettavaksi paikkatietosovelluksen testaamista neljän yhteistoiminta-alueen kanssa.

6 VALVONNAN RESURSSIT

Yhteistoiminta-alueiden valvontaresurssit ovat keskimäärin pysyneet ennallaan. Yt-alueiden yhdistymiset laajemmiksi kokonaisuuksiksi ovat paikoitellen jatkuneet. Yhdistymiset tehostavat paitsi kustannusrakennetta, myös valvontaa mm. helpommin järjestettävien sijaisuuksien kautta.

ELY-keskusten maaseutuosastojen tekemästä hukkakauravalvonnasta n. 93 % tehtiin peltotuki- ja laadunvalvonnan yhteydessä. ELY-keskusten tukivalvontaan on pääsääntöisesti varattu riittävästi resursseja. Muutaman ELY-keskuksen kohdalla laadunvalvonnan tarkastukset johtivat ennakkoimattoman suuriin valvontamääriin, joka nosti myös valvonnan toteumaa hukkakauran osalta runsaasti yli tavoitteen.

Resurssien käyttö ELY-keskuksittain

Taulukko 5. ELY-keskusten suunnitellut ja toteutuneet suoritteet sekä valvontasuunnitelman toteutumisprosentit vuonna 2024.

Valvontasuoritteisiin on laskettu kokotilavalvonnan, satelliittiseurannan laadunarvioinnin ja lohkon tukikelpoisuuden arvioinnin hukkakauran esiintymisaikaan 1.7 - 31.8. Hukkakauralain valvonnan suoritteet on laskettu mukaan ilman aikarajasta.

Ely-keskus	suunnitellut suoritteet kpl	toteutuneet suoritteet kpl	toteutuma %
01 Uusimaa	65	94	145
02 Varsinais-Suomi	97	189	195
03 Satakunta	57	63	110
04 Häme	72	147	204
05 Pirkanmaa	78	91	117
06 Kaakkois-Suomi	56	61	109
07 Etelä-Savo	44	48	109
08 Pohjois-Savo	69	77	112
09 Pohjois-Karjala	41	43	105
10 Keski-Suomi	56	50	89
11 Etelä-Pohjanmaa	110	240	218
12 Pohjanmaa	79	87	110
13 Pohjois-Pohjanmaa	85	124	146
14 Kainuu	14	11	79
15 Lappi	1	1	100
Yhteensä	924	1326	143,5

7 MUUTOKSET SEURAAVIEN VUOSIEN TOIMINTAAN

Kaikkia viranomaisia koskeva kehitystyö on kirjattu taulukkoon 6. ja Ruokavirastoa koskeva kehitystyö taulukkoon 7.

Taulukko 6. Kaikkia viranomaisia koskevat toimenpiteet.

Toimenpide	2025	2026	2027
Osallistuminen paikkatiedon POC-kokeiluun Ruokaviraston kutsun perusteella	x		
Substanssikoulutukset kumppaniviranomaisille	x	x	x
AJO-käynnit ja koulutukset kuntien yhteistoiminta-alueille ja ELY-keskuksiin. AJO-käyntien vaikuttavuuden seuranta LEAN-periaatteiden mukaisesti.	x	x	x

Taulukko 7. Ruokavirastoa koskevat toimenpiteet.

Toimenpide	2025	2026	2027
Hukkakaurarekisterin käytettävyyden parantaminen ylläpitovaiheessa	x	x	x
Paikkatiedon POC-kokeilun toteutus	x		
AJO-käynnit ja koulutukset kuntien yhteistoiminta-alueille ja ELY-keskuksiin. AJO-käyntien vaikuttavuuden seuranta LEAN-periaatteen mukaisesti.	x	x	x
Koulutuksista viestintä: mm. tunnistuskoulutus, pakkotorjunta, YT-alueiden ja ELY-keskusten perusprosessi liittyen hukkakauraan	x	x	x
Viranomaisille suunnattujen ohjeiden ja materiaalien ylläpito ja kehittäminen Pikantin työtilassa	x	x	x
CAP27 vaikutus hukkakauravalvontaan; seuranta ja suunnittelu	x	x	
Osallistutaan uusien digitaalisten valvontamenetelmien kehittämiseen ja käyttöönottoon resurssien mukaisesti	x	x	x
Aluehallintouudistuksen aiheuttamien muutosten toteutus hukkakauravalvontaan	x	x	
Aktiivinen viestintä	x	x	x

RUOKAVIRASTO

Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Tämä asiakirja on laadittu ja allekirjoitettu sähköisesti.
Dokumentet har satts upp och undertecknats elektroniskt.
This document has been digitally prepared and signed.

Ruokavirasto

PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO

Puh. 029 530 0400 (vaihde)

ruokavirasto.fi

Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket

PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET

Tfn 029 530 0400 (växel)

livsmedelsverket.fi

FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority

P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND

Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)

foodauthority.fi

Business ID: 2911686-7